

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

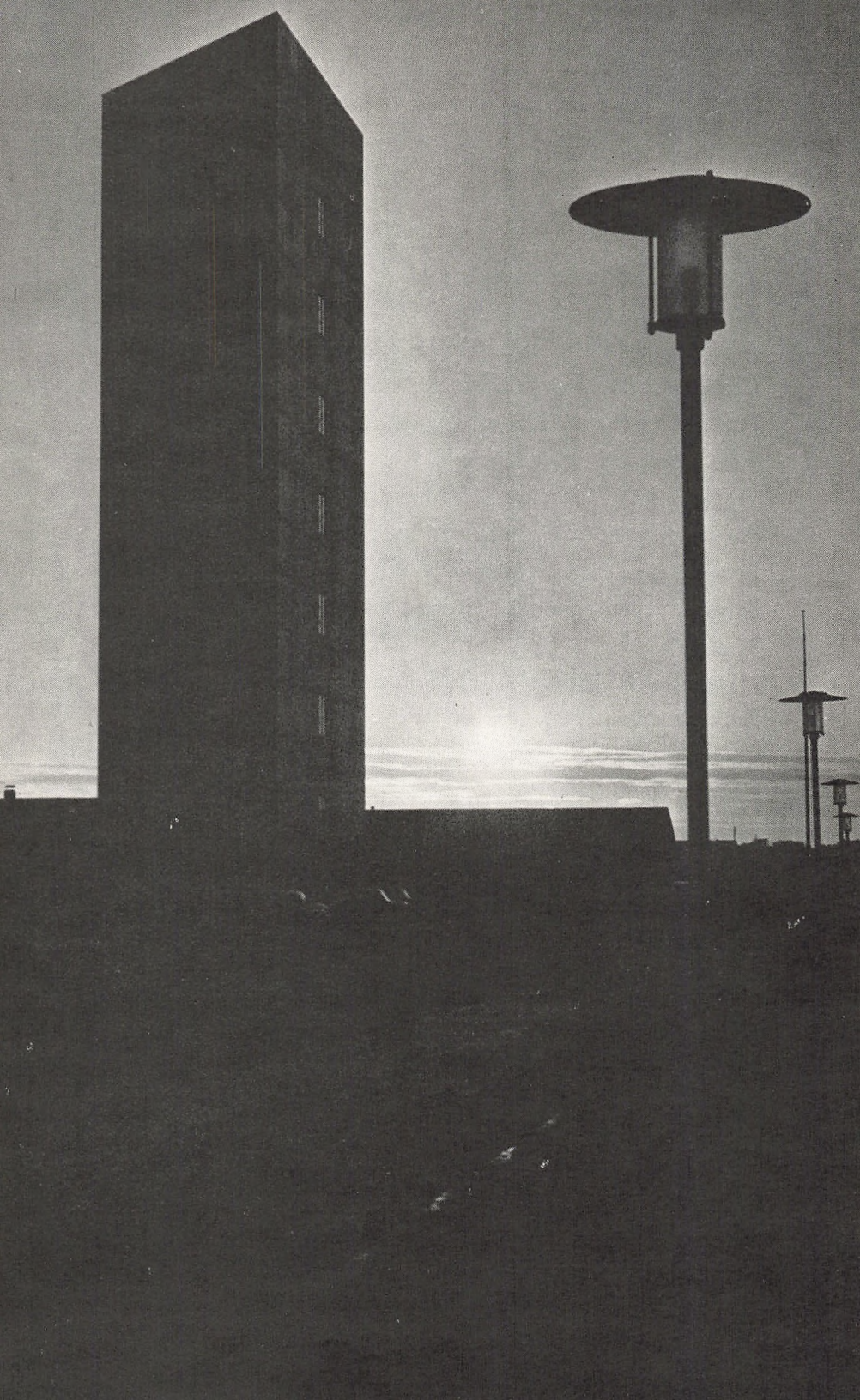
Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

HERNING HØJSKOLE

4

Indhold

Rachel og Robert Pedersen: Forord	3
Søren Bekker: Lov, Leisner, Løn	5
Johs. Dragsdahl: En verdensborgerskole	11
Christen Christensen: Vestjyllands Højskole	15
Poul Haahr: Har højskolen brug for ...	20
Torben Berg: Silkeborg Højskole	24
Erling Jensen: LO-skolen	30
Bo Dan Andersen, Søren Hansen: Et højskoleprojekt	34
Bjarne Larsen: En forsøgshøjskole	39
Forskellige elever 1968: Hvad en højskole har brug for	42
Prag 1968	44
Mogens Skjøth: Bro, bro, brille klokken ringer elleve	50
Robert Pedersen: Man tager sit parti	53

Forsideillustration:

Et tæppe udført af den polske kunstvæverske Ada Kierzkowska, som besøgte skolen i efteråret 1968

Fotos:

Poul Martin Frederiksen, elev efteråret 1968, side 1

Jørgen Schiöttz, Aktuelt, side 7 og 9

Sigurd Bo Bojesen, elev foråret 1968, side 44-49

Grafik:

Bent Jørgensen, elev foråret 1968

Tryk:

Poul Kristensen, Herning

Forord

Højskolerne er i søgelyset.

I Undervisningsministeriet er man i gang med at udarbejde et nyt lovforslag om højskolerne og landbrugsskolerne, om hvilket man allerede nu ved, at der vil ske væsentlige reformer i forhold til gældende lov.

Lærerne kræver øget indflydelse på skolernes ledelse, og eleverne er heller ikke til sinds fortsat at lade forstanderne være enebestemmende i de fleste spørgsmål.

Skolernes bestyrelser og støttekredse har ladet deres røst høre til støtte for mindre vidtgående reformer, og aviserne, radio og TV tog i 1968 højskolerne under en temmelig ublid behandling.

Det er givet, at meget vil blive forandret på skolerne i det næste par år, og for at kunne fornemme i hvilken retning, udviklingen kommer til at gå, har vi her i dette skrift en alsidig repræsentation af bidragsydere: Undervisningsminister Helge Larsen deltager i en rundbords-samtale, fem initiativtagere til nye højskoler taler frit frem, ligesom elever, lærere og forstander fra Herning Højskole tager del i debatten.

Traditionen med et skoleskrift har vi ikke kunnet komme uden om. Derimod lader vi hånt om tidsfaktoren, idet vi fortsat kun vil lade høre fra os hvert andet år og så sigte mod den 15. januar som udsendelsestidspunktet. Dels kan vi nå at lægge sidste hånd på værket i juleferien, og dels er der større chance for, at skriftet bliver læst, når det ikke kommer ind ad døren sammen med de øvrige højskoleskrifter.

Herning Højskole og dens elevforening sender gamle elever, de øvrige højskoler samt vores venner en venlig hilsen.

RACHEL OG ROBERT PEDERSEN

Lov, Leisner, Løn

Højskoleloven står over for en revision, som vil give ændrede og – forhåbentlig – endnu bedre vilkår for såvel lærere som elever.

For at høre nærmere om arbejdet med den ny lov har vi haft undervisningsminister Helge Larsen (R) i »krydsild« i hans kontor i Undervisningsministeriets bygning ved Frederiksholms kanal i København.

»Krydsilden« fandt sted en kold lørdag morgen, men det smittede ikke af på spørgsmålene, som absolut var »varme«.

Spørgere var Peter Herforth, elev på efterårsholdet 1968 og elevrådsformand, samt Robert Pedersen og Bent Pedersen.

Robert Pedersen: Hvornår kan forslaget til en ny højskolelov ventes færdigt?

Helge Larsen: Jeg regner med, at det kan ske i det indeværende folketingsår. Revisionen kommer samtidig med, at vi ændrer loven om landbrugsskoler. Men der bliver dog tale om to selvstændige love.

Bent Pedersen: Kan den ny højskolelov træde i kraft næste år?

Helge Larsen: Det tror jeg næppe, idet loven om landbrugsskoler presser stærkt på og får en prioritetsstilling, fordi den er nødvendig på grund af ændringer i landbrugets struktur.

Bent Pedersen: Hvilke punkter er der endnu usikkerhed om i forbindelse med lovændringen?

Helge Larsen: Der er især usikkerhed omkring lærerrådene. Det kom tydeligt frem på det møde, som jeg fornylig havde med Foreningen af højskoler og landbrugsskoler.

Som bekendt har formanden, højskolelærer Finn Brandt Pedersen, Båring Højskole, villet have lærerrådene lovfæstet.

Personligt mener jeg, at et lærerråds beføjelser kan aftales særskilt for hver enkelt højskole.

Peter Herforth: Er elevrådstanken på højskolerne drøftet under arbejdet med forslaget til en ny højskolelov?

Helge Larsen: Overhovedet ikke, fordi jeg mener, at elevråd ikke

bør lovfæstes. Mit synspunkt skyldes ene og alene, at højskole-kurserne er for korte til, at en sådan bestemmelse kan virke tilfredsstillende.

Peter Herforth: Er det så højskoleforstanderen, der skal tage stilling til, om der bør dannes elevråd?

Helge Larsen: Ja, sådan må det være.

Robert Pedersen: Jeg er enig med Dem i den sidste betragtning. Lovfæstes elevrådene og gøres formelle, bliver det let en narresut for eleverne.

Nej, lad os blot bevare nogle konservative reservater i Danmark ...!

Robert Pedersen: Højskolerne har i forbindelse med arbejdet med lovforslaget diskuteret ændring af det nuværende lønsystem. Der er fra vor forenings side blevet slået til lyd for en gradueret lønskala. Denne tanke er jeg bange for, fordi jeg mener, det er godt med »elastiske« ansættelsesmuligheder.

Forslaget til lønningsskalaen er delt i fire dele.

1. For lærere med væsentlig kortere uddannelse end seminariets skal gælde lærer-lønningslovens 1. lønklasse med overgang efter tre trin til 2.-4. lønklasse.
2. Seminarie-uddannede og dermed ligestillede foreslås placeret i tjenestemandenslovens 14.-20. lønklasse.
3. Lærere med videregående pædagogisk uddannelse foreslås placeret i 17.-22. lønklasse.
4. Lærere med akademisk uddannelse og dermed ligestillede foreslås placeret i 19.-24. lønklasse med muligheder for oprykning til 26. lønklasse.

Bent Pedersen: Til supplerung vil jeg gerne sige, at det jo vil give forstanderen store problemer, hvis en skole f.eks. er interesseret i at ansætte en kunstner som lærer.

Helge Larsen: Disse spørgsmål har været diskuteret; men der er ikke taget endelig stilling. F.eks. ville det være økonomisk umuligt at ansætte kunstneren Asger Jorn på baggrund af nævnte lønforslag.

Det vil samtidig skabe problemer med, hvordan man skal lønne en tidligere håndværker, der nu arbejder som lærer på en eller anden højskole. For hvor på skalaen skal han placeres?

Robert Pedersen: TV-trolden, Otto Leisner, har i et interview i et dansk ugeblad sagt, at han gerne vil være højskolelærer. Hvor skal han placeres i forhold til Asger Jorn???

Bent Pedersen: I begrundelsen for vor forenings forslag om ændrede

*... jeg mener, at elevråd
ikke bør lovfæstes.*

aflønningsmåder hedder det, at ændringen kommer, fordi højskolen ellers vil være ude af stand til at tiltrække kvalificeret arbejdskraft.

Men de akademikere vi har nu, er det alligevel muligt at interessere i højskole-arbejdet. Sådan vil det også være i fremtiden.

Helge Larsen: Der vil såmænd ikke komme flere akademiske lærerkræfter i højskolen, hvis ovennævnte forslag blev gennemført.

For at skabe en dialog spurgte undervisningsminister Helge Larsen om, hvordan sagen kan løses, set fra et højskolesynspunkt.

Robert Pedersen: Den forrige forenings-bestyrelse foreslog at give et tillæg på 15 procent til dygtige folk. Forslaget skulle skabe mulighed for at få fat i lærere med akademisk uddannelse.

Bent Pedersen: Efter de foreslåede nye regler *kan* man indplacere højskolelærere, der har været i højskolen i en årrække, højere. Vil det blive gjort?

Helge Larsen: Jeg er personlig mod en fast lønramme og timereduktion for højskolelærere, så kommer vi helt ind i gymnasiets lønjungle.

Bent Pedersen: Nej, den slags duer ikke i vor skoleform.

Helge Larsen: Det var derimod et bedre forslag med to satser på 15 procent, som tidligere undervisningsminister K. B. Andersen stillede forslag om. Det er meget lettere for skolerne at administrere på den måde.

Robert Pedersen: Jeg er bange for, at foreningens forslag vil skabe modsætninger i lærerkollegiet.

Bent Pedersen: Jeg tror ikke, det kan dokumenteres, at akademikere afskrækkes af vore lønforhold.

Helge Larsen: På en højskole har man været ude for, at en seminarie-lærer måtte sige nej til en lærerstilling der, fordi han ville gå for meget ned i løn og derfor ikke kunne klare ændringer rent skattemæssigt.

Her indskød Robert Pedersen med strålende øjne, at kildeskatten ville løse dette problem.

Efter længere tids dvælen ved løn-spørgsmålet spurgte Peter Herforth om der kunne gives fuldt tilskud til højskoleophold, så det blev den »fattige mands universitet«.

Helge Larsen: Der arbejdes med at lave tilskudsordningerne om, så skolepengene bliver knapt så store. Men det vil stadigvæk komme til at koste noget for eleverne at gå på højskole.

Vi kan fortælle, at arbejdet med øgede tilskud indgår i et samlet forslag for alle private skoler i Danmark. Undervisningsminister Helge Larsen foreslår en generel 85 procents dækning af alle udgifter på de private skoler.

Robert Pedersen: Der gives 75 procent tilskud til konstabler eller mænd, der netop har overstået deres militærtjeneste. Derimod har kun meget få af de kvindelige elever chance for at opnå tilskud af lignende størrelse.

Peter Herforth: Mange kvinder og mænd i 20-30-års alderen vil gerne på højskole, men økonomiske årsager forhindrer dem i det, f. eks. skatten.

Helge Larsen: Dette billede vil blive forandret, når kildeskatten indføres.

Bliver højskoleophold gratis på grund af 100 procent statstilskud, vil myndighederne stille krav om indsigt med regnskaberne.

De øgede tilskud vil komme, og man vil øge støtten til eleverne. Men det sidste vil ske over en længere årrække af økonomiske grunde.

Peter Herforth: Kunne højskolens undervisningsform tænkes overført på de ældste klasser i folkeskolen og i gymnasiets tre klasser?

Helge Larsen: Udmærket idé. Tilvalgsskolen er jo et skridt i den retning.

Derimod kan ideen ikke gennemføres, hvor eksamen har en karakter som embedseksamen.

Robert Pedersen: Hvilke forventninger stiller De til højskolen i fremtiden?

Helge Larsen: Jeg venter mange flere elever på de danske højskoler i de kommende år.

Desuden regner jeg med, at højskolen fortsætter sine eksperimenter.

Men ellers er denne skoleform så fri, at man ikke kan stille specielle forventninger ...

»Krydsilden« rundedes af med et spørgsmål fra Bent Pedersen, der spurgte, om undervisningsministeren kunne gå ind for en kollektivledelse på danske højskoler.

Helge Larsen: I øjeblikket hænger vi det juridiske ansvar på forstanderen, og en kollektiv ledelse vil af den grund skabe problemer for os.

Vor spørgetid var udløbet. Undervisningsministeren sagde tak for i dag.

Vi trak os høfligt tilbage. Tynget af en viden om, at undervisningsministeren og hans ministerium ikke kender til 5-dages uge eller lørdagsfri på deres krop ...

SØREN BEKKER

Sidste: Siden vor samtale med undervisningsminister Helge Larsen har Landsforeningen af højskoleelever vedtaget en resolution, hvor man kræver, at undervisningen bliver gratis på danske højskoler, og at eleverne derefter kan søge Ungdommens uddannelsesfond om hjælp til undervisningsmaterialer, kost og logi.

Endvidere opfordres regering og folketing til snarest at gennemføre den ny højskolelov ..

En verdensborgerskole

Højskoleforstander, cand.theol. Johannes Dragsdahl, »Søtoftegård«, efteråret 1968 forstander for Ryslinge-elevernes højskole på Hesbjerg.

Maj 1945. Hjemkomst fra Sverige og fra »undergrunden«. Gensyn med gamle venner. Uvished. Forventninger. Bange anelser. De »gamle« får den politiske magt igen og hvad så? Information, Frit Danmark, Kirkens Front prøver at holde det sigte fast, at en gennemgribende menneskelig og social fornyelse er helt nødvendig.

1951. En tredjesal i Admiralgade. En »kreds af unge« stifter et kontaktcenter »under indtryk af efterkrigstidens kulturelle krise«. Pænestemøblement er et nyt, foræret tapet. Derudover 10 bænke fra et nedlagt sømandshjem og et kæmpebord + masser af the. Endelig et sted, hvor formelle hensyn lægges til side, så man kan mødes »som menneske med menneske«. Og møder bliver der – mellem kommunister og katolikker, præster og moderne kunstnere, mystikere og skeptikere. En uglerede, hvor man har både frihed og forpligtelse til at fremsætte meninger og tage dem tilbage igen efter behov.

1955. Bondegård på landet med køer i stalden og spindelvæv i krogene. Søtoftegaard 13 km nordvest for Ringsted. Sommerskole med psykologiske, kulturelle og sociale emner. Primitive forhold, men en åben og hjertelig atmosfære, der bringer mennesker tæt ind på livet af hinanden. Efterhånden er arbejdet i Admiralgade-centret blevet til en bevidst søgen efter de faktorer, der kommer til at præge fremtidens menneske: hvordan skal man bevare det *menneskelige* under teknikens udvikling? Kursusuger om kunst, yoga, buddhisme, utraditionel lægekunst, kommunikation, kend-dig-selv, brug og misbrug af LSD. En frihed til at lytte til alle de røster, der mener at have noget at sige om fremtiden?

Hvordan bevare det menneskelige?

Ud af denne kalejdoskopske fortid er der nu ved at tegne sig omrids af en international højskole på Søtofte. Af mere formbundne menne-

sker vil Søtofte blive opfattet som noget flimrende og uhåndterligt, noget man ikke kan placere i sit velordnede verdensbillede, og som derfor virker foruroligende. Og det med rette! Det arbejdssigte, vi kan føre helt tilbage til besættelsestiden, er jo netop kommet af ønsket om at finde ud af, hvad fremtiden vil bringe i stedet for de former, de fleste af os er vokset op med, men som jo ikke magter at klare denne tids, endsige da fremtidens opgaver.

Når man starter nye skoler, tager man som regel sit udgangspunkt i, hvad forstander og lærere har behov for at øse ud, at læsse af. Det var vel nok mere rigtigt, som nogle få har gjort det, at begynde med at spørge: hvilke behov har de unge, der står midt i en livsgerning år 2000? Hvilke muligheder har vi på Søtofte for at modsvare nogle af disse ukendte behov? Det ved vi ikke ret meget om. Måske tør vi begynde med at konstatere, at personlige egenskaber vil have mere gyldighed end en kontant viden (der sikkert er forældet om 10 år). Det bliver måske mere afgørende at hjælpe unge gennem en udviklingsproces end at overholde en timeplan.

Fremtidens verden bliver i hvert fald en verden, hvor de nationale grænser spiller mindre rolle. Om 30 år rejser man sandsynligvis mere og samarbejder på tværs af grænserne om både tekniske, sociale og kulturelle spørgsmål. Skal dette samarbejde kunne fungere, må der imidlertid ske en kvalitativ forandring i mennesker, en ændring af deres bevidsthed (bevidstheds-udvidelse siger man i visse kredse), så de hurtigt kan forstå andre bag overfladen af meninger og medfødte kulturer.

I det omfang, vi kan tale om hovedfag på Søtofte, vil vi i forgrunden sætte emnegrupper som verdenssamarbejde, kulturhistorie og menneskekundskab. Men hensigten må være under fagundervisningen at etablere en personlig oplevelse og forståelse af det, der ved første øjekast kan synes fremmed. Hertil kunne vi ønske at føje en opøvelse af personligt initiativ, som den f.eks. kan findes i et værkstedsarbejde, som allerede nu er en slags centrum på Søtofte.

Det helt afgørende vil imidlertid blive, om vi formår at skabe en pædagogik, der tager langt mere sigte på hele personlighedens modenhed end den sædvanlige faglige undervisning – som man jo iøvrigt kan skaffe sig på aftenskole og alle slags kursus, hvor man bor. Livsformen på en højskole rummer muligheder, som langt fra altid udnyttes. En moderne frase siger, at vi skal opdrage unge til demokrati – men det

er jo i virkeligheden ikke noget, man kan gøre gennem foredrag, men kun ved at leve alle demokratiets fødselsveer igennem med dem!

Dermed vil en undervisning i »demokrati« (hvilket jo i virkeligheden vil sige en undervisning i human livsholdning) komme til at omfatte hele skolens liv. En stor vægt må lægges på det familieråd, hvor alle i fællesskab prøver at arbejde sig frem til løsning på de daglige problemer. Det bliver for så vidt ikke løsningerne, der her bliver det væsentlige, men hele den proces, der må til for at nå frem til dem – en proces, hvor man bliver nødt til at overveje mindretals rettigheder, nødvendigheden af at kunne lytte til andre, betydningen af saglig argumentation osv. Når først denne proces tages alvorligt fra skolens side, vil man gøre den erfaring, at unge forbavsende hurtigt lærer sig en både grundig og saglig behandling af spørgsmål, man de fleste steder vægrer sig ved at overlade til dem.

I selve timeplanen bør lærerens placering sikkert være anderledes, end vanen har lært os. Også her bliver det vigtigste den udviklingsproces, eleverne kommer ind i ved selv at finde stof frem og selv skulle behandle det i stedet for at få stoffet bearbejdet fra lærerens side i »færdig« stand. Læreren må være en reserve, der hjælper processen over eventuelle døde punkter, men iøvrigt ikke bestemmer over den.

Endelig bør vi i højskolens verden sikkert sætte langt mere ind for at tilegne os arbejdsmetoder, der bringer eleverne mere oplevelse og personlig erfaring (fremfor den fremherskende leksikon-metode). Velgennede indslag i skolelivet kan være en udstationering af eleverne i grupper på 3 à 4 i fremmede milieuer (sociale institutioner, landsby-milieu, forretningsliv), hvor de føres til en helt personlig vurdering af deres erfaringer, især når de efter hjemkomsten skal aflægge rapport for hele elevkredsen. Også ekstemporalspil og happenings vil i mange tilfælde give egnet materiale til diskussion og erfaringsdannelse.

Disse mere frie arbejdsformer vil ofte kræve en omlægning af timeplan og derfor kræve et ganske nøje samarbejde mellem lærerne, hvor den enkelte lærer ikke vil kunne fastholde sine ambitioner om at være enerådende på noget område.

Må jeg til slut understrege, at en »utopi« som den her skitserede skoleform ikke behøver at være uden holdning og autoritet. Set ud fra gamle undervisningsformer vil de her nævnte fremgangsmåder se ud som opløsning. I virkeligheden er de blot andre former, der kræver ligeså stor sagkundskab og dygtighed fra skoleledelsens side som de

til vante. Skoleformen rummer et klart sigte på positive værdier som indfølelse, positiv kritisk holdning, tålmodighed, evne til at handle efter konduite. Autoritetsbegrebet er ikke udryddet, men samlet om det, man kunne kalde »den saglige autoritet« – dette, at enhver har mulighed for i en given situation at stå som autoriteten i kraft af en sagligt rigtig indsats. Det er min overbevisning, at skolelederen på alle områder vil bevare sin autoritet, hvor han kan give den et sagligt grundlag. Gør det så meget, om han mister autoriteten, hvor dette grundlag ikke findes?

JOHS. DRAGSDAHL

På Søtoftegaard ved Ringsted har siden 1955 været afholdt 8-dages kursus i sommermånederne. Man har i 1965 fået undervisningsministeriets principielle godkendelse af planer for en international folkehøjskole og forventer byggetilladelse i det kommende finansår, så vinterskolen kan begyndes i 1971.

Vestjyllands Højskole

Højskoleforstander Christen Christensen, tidligere friskolelærer i Fjaltring, nu forstander for Vestjyllands Højskole.

En af de ejendommeligste skoleformer, der findes, er højskolen. Karakteristik og definition af den er forsøgt gennem 125 år og forsøges fremdeles. Men selv blandt de mest geniale af beskrivelserne, findes der næppe nogen, der kan siges at være fuldt dækkende. Det hænger vel sammen med, at højskolen – når den lykkes som højskole – er identisk med selve livet og ligeså umuligt at beskrive som dette. En biologisk beskrivelse af mennesket kan være interessant og fængslende. Men bevæger man sig fra det rent biologiske og forsøger en skildring af det liv, som det biologiske hylster er hjemsted for, opstår problemerne med at finde dækkende udtryk.

En tilsvarende biologisk beskrivelse af en ny højskole volder ikke større besvær, også ideologiske formuleringer lader sig indfange, men når det drejer sig om det egentlige, selve livet i højskolen, bliver ordene mere famlende og upræcise. For Vestjyllands Højskole drejer de konstante oplysninger sig i korthed om følgende:

I 1961 oprettedes en selvejende institution med det formål at bygge og drive Vestjyllands Højskole. Adskilligt forberedende arbejde var allerede da tilendebragt. Med dannelsen af den selvejende institution kom der fast bund under planerne. En stor kreds af mennesker støttede tanken, både idemæssigt og økonomisk. Skolekredsen tæller nu ca. 700 medlemmer og nye kommer fremdeles til. Som naturligt er, hører hovedparten af disse mennesker hjemme i Ringkøbing amt, men det har været en særlig glæde, at også adskillige fra andre landsdele er sluttet op og har støttet tanken.

Skolekredsen er således mere alsidigt sammensat end ved de fleste andre nyere skoler. Den er omtrent ligeligt fordelt i by og på land og omfatter mennesker fra alle samfundsklasser tilhørende vidt forskellige politiske, religiøse, faglige og andre retninger. Det samlede hoved-

mål for alle disse mennesker har været dette ene at rejse Vestjyllands Højskole, uden skæven til om man derigennem kunne få særinteresser af forskellig art dækket ind.

Trods mange lovord om højskolernes betydning fra myndighedernes side har bevillingerne til nyt højskolebyggeri ikke været af overvældende størrelse gennem en årrække. Vestjyllands Højskole måtte derfor indplacere sig i køen, som vi nu efter års ventetid er sluppet igennem. Opførelsen og sin begyndelse i januar 1968 og er skredet planmæssigt frem, så skolen vil være færdigbygget pr. 1. april 1969.

På skolen bliver der plads til 60 elever, fordelt på 24 enkelt- og 18 dobbeltværelser. De årlige kursusplaner omfatter 2 fire-måneders kurser og 1 otte-måneders kursus. Sommermånederne er forbeholdt korte kurser.

En meget stor del af skolekredsen udgøres af tidligere højskoleelever. En undersøgelse ville formentlig afsløre, at næsten samtlige Danmarks højskoler har repræsentanter i kredsen gennem tidligere elever. Et bemærkelsesværdigt træk for flertallet af disse mennesker er, at de gennem deres højskoleophold har fået en oplevelse for livet, uanset hvilken skole de har besøgt. Stiller man spørgsmålet: Hvori bestod oplevelsen? bliver svarene oftest famlende. Men gennem arbejdet med rejsningen af Vestjyllands Højskole er det gang på gang kommet til udtryk, at man ønsker at støtte skolen for at muliggøre, at andre kan få en tilsvarende oplevelse. Nogle vil mene, at dette så kunne klares på de bestående skoler, men en yderligere begrundelse ligger i dette, at man i en af landets mest højskoleinteresserede egne også er interesseret i selv at have en skole. Vestjyllands Højskole ligger ved Ringkøbing fjord, 4 km syd for Ringkøbing. Den nærmeste nabo blandt højskolerne er Herning Højskole, og afstanden mellem disse to skoler er 50 km.

Den stærke tilslutning til Vestjyllands Højskole fra alle kredse blandt egnens befolkning giver skolen en særlig forpligtelse. Foruden de egentlige højskolekurser, der er åbne for unge fra alle egne af landet og udlandet med, har vi en forpligtelse til at åbne dørene så meget som muligt gennem udstillinger, koncerter, møder, teater, diskussioner og andre ting. Denne side af sagen ligger i hele skolens opbygning. Vi håber og tror, at det vil betyde en levende kontakt mellem vore faste elever og egnens befolkning. Det giver muligheder for en positiv dialog til gavn og glæde for begge parter.

Demokratiseringsprocessen, der har taget fart inden for højskole og

andre steder i de senere år, anser vi for et positivt træk. Efter 120 års politisk demokrati er det på tide med en videre udvikling, hvis ikke demokratiet skal stagnere eller afgå ved en alt for tidlig død. Samtidig må det dog erkendes, at processen indeholder adskillige problemer, som følge af manglende erfaringsgrundlag. Intet ord er formentlig mere misbrugt end ordet demokrati. Ofte fortolkes det kun som et sæt af krav og rettigheder, medens det glemmes, at det samtidig er forbundet med forpligtelser og ansvar. Vestjyllands Højskole er åben for en sund demokratisk udvikling, så langt som der er muligheder for en sådan, men vi må samtidig erkende, at vi ikke ligger inde med nogen patentløsninger. Imidlertid håber vi, at en åben debat mellem skolekreds, lærere og elever kan føre frem mod former, der er hensigtsmæssige for alle parter. For en fuldstændigheds skyld bør det måske anføres, at vi ønsker formerne bygget over overbevisende argumenter og ikke løst udslyngede postuler.

Undervisningsplanen er opbygget, så den åbner muligheder for en sådan proces på naturlig måde. Eleverne kommer frivilligt, og vi lader det være helt frivilligt, hvilke områder de vil beskæftige sig med. De eneste begrænsninger ligger i omfanget af de muligheder, som skolen kan tilbyde og et krav om, at en elevtimeplan skal indeholde mindst 24 ugentlige timer. Maksimalt kan den indeholde ca. 40 ugentlige timer.

I 12 af timerne gives der en almen undervisning i historie, litteratur, samfundslære, udenrigsorientering og dansk. I disse timer er der ingen sideløbende undervisning, men timerne er ikke obligatoriske. I alle øvrige fag vil der blive undervist sideløbende i 3 områder. Der bliver 8 timers ugentlig undervisning i engelsk, tysk og praktisk dansk + regning med mulighed for at følge den ene linie. Af de øvrige områder kan nævnes 2 à 3 timers ugentlig undervisning i kunsthistorie, teater- og filmkundskab, verdenslitteratur, dansk litteratur, moderne lyrik, kunst og formning, dramatik, samarbejds- og foreningslære, sociologi, psykologi, erhvervsgeografi, økonomilære, biologi, fysik, kemi, kristendoms-kundskab, fremmede religioner, gymnastik og boldspil. Endvidere tilbydes en række manuelt betonedede hobbyfag, og ved hvert kursus oprettes et antal frie studiekredse baseret på aktuelle emner og særlige elevønsker.

Eleverne kan efter ønske vælge et meget bredt område eller koncentrere sig om en mere speciel linie. At gå i detaljer med undervisningsplanen vil føre for vidt, men hovedmålet er, at enhver gennem et helt

frit valg kan dække sine specielle interesser og behov ind, og samtidig i videst mulige omfang få lejlighed til en omfattende selvudfoldelse.

I samme forbindelse kan nævnes, at skolens ordensreglement vil bestå af så få regler som muligt. At der må være ro på visse tider af døgnet, at arbejdet skal følges efter den timeplan, som eleven selv har fastlagt, er et par af de områder, der ligger fast. Grundprincippet vil være at give den enkelte størst mulige udfoldelsesmuligheder, men på en sådan måde, at andre ikke generes af det. Finder eleverne det betimeligt at indføre yderligere regler og love, kan det ske på deres eget initiativ gennem elevrådet.

Tilbudet om et højskoleophold står åbent for alle. Vi ønsker at formulere det, så der kan finde et møde sted mellem mange parter. Det være sig den, der allerede har fundet sin faste arbejdsplads, eller den, der står i begreb med at vælge eller skifte erhverv, eller studenten, der trænger til en pause i et fagligt studium. Vi er overbeviste om, at et sådant møde er gavnligt for alle.

Skolens primære opgave anses at være at danne rammen om et fællesskab, der går på tværs af snævre grænser, som mange forhold omkranser os med. Specialisering, automatisering, rationalisering og tilsvarende fænomener er nødvendige i et moderne samfund. Men de bevirker let en isolering af det enkelte menneske. Også på områder, hvor man dagligt færdes mellem mange mennesker, mangler en personlig kontakt. Ensomhedens spøgelse hænger truende, hvis ikke mennesker formår at mødes i et menneskeligt fællesskab. Højskolens dybeste hemmelighed ligger formentlig gemt i, at den har formået at formidle dette fællesskab på naturlig måde. Behovet vil være voksende i årene fremover, dels som følge af samfundets udvikling og dels som følge af den øgede fritid, der bliver flertallet til del.

Gennem et bærende fællesskab fremmes tillige den selvstændige og personlige udvikling og stillingtagen til problemer af indadvendt karakter og problemer, som samfund, arbejdsplads og den omgivende verden stiller alle overfor.

Uden at ringeagte det rent faglige udbytte, som kan hentes gennem undervisningen, anser vi disse områder for at være centrale i højskolens gerning. Kun herigennem kan der hentes den kraft, som kan klare vor forpligtelse over for den grænseløse verden, der rykker os nærmere fra år til år.

CHRISTEN CHRISTENSEN

Menneskedyr

Har højskolen brug for...

Lektor, cand.theol. Poul Haahr, tidligere lærer på Ask og Herning Højskole, nu på Nordens folkelige Akademi, Kungälv.

»Hvor paradoksalt det end lyder, tror jeg, mange af vore nordiske kontaktvanskeligheder beror på, at vi har fælles sprog, eller i hvert fald kan forstå hverandres sprog uden videre. Dermed forudsætter vi et dybereliggende fællesskab og bliver skuffet, når vi ikke finder det. Antagelig ville det have været meget lettere at forstå hverandre, hvis vi havde talt helt forskellige sprog«.

Det er værd at huske sådan en udtalelse, fremsat af en af de mænd, der har bedst kendskab til Norden og nordisk arbejde, den danske lektor i Oslo, Erling Nielsen, når man skal beskæftige sig med, hvad det nordiske er, og navnlig hvad det ikke er.

Lad mig først slå fast: Der eksisterer ikke et nordisk folk, adskilt af nogle højt besværlige, kunstige grænser, som man blot skal have ophævet for at få realiseret en gammel drøm om en nordisk enhedsstat. Den dårlige samvittighed, som lyser ud af politikeres og andres udtalelser, når et eller andet nordisk foretagende er brudt sammen, viser, hvor dybe rødder denne drøm har. For det var jo egentlig det, vi skulle have realiseret, *Norden*, stort og mægtigt. Man ser det jo, når man giver sig til at optræde i flok, så er vi ikke fem små lande, nej, vi tæller tyve millioner da, og ikke nok med det, disse tyve millioner har købekraft som ikke mindre end treds millioner af almindelig mellem-europæisk klasse, en stormagt med andre ord, i det mindste lige så stort som Frankrig eller England.

Nu skal jeg ikke benægte, at det kan være vældig praktisk at optræde på den måde. I politik er der jo ingen engle, så vi har heller ingen grund til at tro, at vi skal være det. Men det jeg vil opponere imod, det er, at vi egentlig er ét folk og derfor burde have en stærkt centralt dirigeret nordisk stat. Det er i denne forbindelse meget givtigt at se et øjeblik på beslægtede fænomener. Vi er jo ikke ene om at have næret disse drømme. Adskillige steder i Europa har de været mindst lige så

kraftige som her og givet sig udslag i en vældig aktivitet. Nogle steder er drømmene blevet til virkelighed. Tysklands samling var realiseringen af en drøm, der var mindst lige så gammel som den nordiske, og som frigjorde en masse kræfter, der jo ikke ligefrem er blevet til velsignelse for verden. Italiens samling, det samme. En lignende bevægelse var panslavismen, virkeliggjort til dels i Jugoslavien, til dels i Sovjet, dels slet ikke virkeliggjort.

Det virkelig interessante i dag er jo, at man nu har det største besvær med at få disse samlinger ophævet igen. Folk med forstand på de dele siger, at Italiens samling har ødelagt Syditalien, og man er nu ved at dele Italien i tre dele, så der kan komme ligevægt. I Jugoslavien endte den storserbiske drøm i et blodbad, som Tito var så fornuftig at drage konklusionen af, idet han skabte en forbundsstat af absolut ligeberettede nationer, så nu er det kun i Malmø, at kroater og serbere slår hinanden ihjel. Det mest aktuelle eksempel er Tjekkoslovakiets opdeling i to stater, en opdeling, som visse elementer i Sovjet kikker misundelig på, men der er den jo indtil videre ude af stand til at virkeliggøres. Den slutning, som man vist må drage heraf, er, at når vi her i Norden overhovedet kan arbejde så meget sammen, som vi kan, og havde det så rart sammen, så er det, fordi drømmen her *ikke* gik i opfyldelse.

Nu har højskolen altid haft et specielt forhold til det nordiske. Det har været et anliggende for højskolen i så høj en grad, at man ligefrem har oplevet skænderier om, hvem der nu har været mest nordisk. Stort set må det dog siges, at opfattelsen af det nordiske har været mere nuanceret end den ovenfor skildrede, selv om man ofte nok har deltaget i jerimiaderne, når de fem svaner ikke pænt ville holde trit, men stak af i hver sin retning.

Når denne opfattelse har været mere nuanceret, så hænger det sammen med den menneskeforståelse, som højskolen har stået for, og set med mine øjne stadig må stå for, hvad jeg skal prøve at udvikle i det følgende. Meget gerne vil jeg nå til den slutning, at forbindelsen mellem højskolen og det nordiske ikke er at finde i det ydre apparat, men i den indre holdning over for denne verdens begivenheder, hvad enten de er at finde som strømninger i de nordiske lande eller som begivenheder på det verdenspolitiske plan.

Vi er i øjeblikket inde i en økonomisk-teknologisk udvikling, som endnu ingen ved, hvor ender. Men så meget kan i hvert fald siges, at

presset udefra på mennesket vil øges. Man har opdaget, at mennesket kan yde meget mere end hidtil anet. Det, det drejer sig om, er optræning, og det skal gøres effektivt, hurtigt og økonomisk. Det skal kunne betale sig. Over for disse pædagogiske undervisningsprogrammer har mennesket kun én mulighed, nemlig at underkaste sig. En frihed til at udvikle sig, hvorhen det selv vil, har mennesket ikke her. Det er programmørerne ikke interesserede i. Hvad de er interesserede i, er mennesket som produktionsfaktor, en faktor som skal give størst mulig økonomisk afkastning. Om man skulle komme til at dræbe andre frugtbare sider i mennesket, kommer ikke den sag ved. Over for denne dirigerede udvikling, som må betyde ensretning, er højskolen en mulighed for udvikling i frihed. Her er man ikke interesseret i mennesket som en mulig faktor i et system. Her kan man stille de kritiske og de oprørske spørgsmål, og herfra må stilles det spørgsmål, om man har lov til at betragte mennesket på den måde, som det moderne samfund er ved at gøre. Med andre ord: her kan for alvor spørgsmålene om værdimålene stilles. Herfra kan udgå den dybtgående kritik, som er nødvendig, hvis ikke de økonomiske og teknologiske kræfter, der vil tendere mod det stadig større, mod den stadig mere effektive udnyttelse af mennesket, helt skal få magten. Man må sætte ind mod prestigejageriet, mod kampen for statussymbolerne. (At den investering så nok skal svare sig, er en helt anden sag. Man vil nemlig producere fremtidens mangelvare nr. 1: fantasi).

Den samme front kunne man sige, det nordiske også har. Ikke at lade sig rive med i et vanvittigt kapløb om noget så ligegyldigt som at nå først til månen. Millioner bruges på prestige, hvad enten det er komplet overflødige overlydsfly, der kan vinde tre ud af otte timer på turen London-New York for et par hundrede fortravlede mænd, samtidig med at bulderet vil ødelægge nattesøvnen for nogle hundrede tusinde ... eller på overflødige stålkræfterværker i en plastictid. Men hvor er konkurrencen om at skabe de bedst mulige samfund for de mennesker, der skal leve i dem? Omend prestigejageriet selvfølgelig også findes her, så er der tendenser til det i de nordiske lande. Den nordiske røst i verdenskorret understreger heldigvis af og til, at samfundene nu engang er til, for at menneskene skal leve i dem— og ikke omvendt. Betegnende er en TV-udsendelse her i Sverige for nylig om rumfart, hvor man ligefrem var stolt af, at man kun brugte 15 millioner kroner til dette formål mod U.S.A.s 23,5 milliarder og Sovjets 25 milliarder.

I kampen om det flotteste, det første, det største, der kan højskolen og det nordiske på hvert sit sted virke for det samme. De skal understrege, at det slet ikke er det, det drejer sig om. Men at her skal mennesker leve, og leve godt. Og det er det, vi skal satse på.

For mange år siden bed jeg mærke i et lille træk i en amerikansk bog, vist af Upton Sinclair. Han lader sin hovedperson overvære Versailleskonferencen, hvor opgøret efter 1. verdenskrig blev foretaget. Han væmmes ved de mange delegationer, der mødte op, hver blot optaget af at få raget mest muligt til sig. Alle skulle være store og mægtige, uden hensyn til hvem det gik ud over. Kun een eneste delegation sagde nej tak, den danske. Den ville kun have på betingelse af en folkeafstemning. Der skulle ikke øves vold mod mennesker, selv om de havde tabt en krig. Sand eller ikke-sand, den lille historie er meget sigende om et af højskolen mærket land som Danmark, selv om de officielle højskolefolk som sådan vist gerne var gået med til en større bid af kagen.

Nordisk og højskole, det kan ses som samme sags to sider. De har brug for hinanden.

POUL HAAHR

Silkeborg Højskole

Højskoleforstander, cand.mag. Torben Berg, tidligere gymnasielærer, nu forstander for FDF-højskolen i Silkeborg.

De meget omtalte »kredse«, som skal stå bagved en højskole er hos os FDF, FPF og FDF-samvirket. Vi er opstået i et nytestamentligt engagement, som begynder omkring år 1900. Dette engagement skaber også den skole, vi nu bygger ved Silkeborg med udsigt til kanofarten på Gudenåen. Man kan med rette spørge skolens første forstander om 5 ting:

1. *Hvorfor bliver en gymnasiemand højskolelærer?*
2. *Hvorfor lave idrætsledershøjskole?*
3. *Hvorfor lave ungdomsledershøjskole?*
4. *Hvorfor og hvordan laves en kristen højskole?*
5. *Hvordan navigerer man funktionelt højskolen ind i 1970'erne?*

Her er nogle forsøg på svar:

1. Jeg underviser i gymnasiet i 2 fag: Engelsk og religion. Altså et eksamensfag og et eksamensfrit fag. Erfaringen har vist mig, at den faglige udfordring, som ligger i eksamenskrav og måling af præstationer ikke behøver at dræbe oplevelsen af frihed i en undervisningssituation. I virkeligheden har gymnasieskolen ofte været højskole for mange unge. Klaus Rifbjerg ville sikkert benægte det i min prosaiske formulering, men han udtaler dog i sin gymnasieroman »Den kroniske uskyld« følgende om studentereksamen: »Gyset fra eksamensspændingen føltes god og frugtbar indeni. Man kunne hele tiden mærke, at der foregik noget. Det var fornemmelsen af noget rent og ukompliceret, noget nøgternt, der nok havde med følelserne at gøre, men alligevel fornemmedes ufarligt og kun kildrende spændende«. Ikke underligt, at vi naturligvis i gymnasielærerkredse har glædet os over dette, som for os bekræftede, hvad vi havde oplevet, og som absolut ikke svarede til Grundtvigs tale om »skolatiske forbedringshuse«. Det kan godt være,

at gymnasielærerens »højskolevirksomhed« i virkeligheden ikke ligger så langt fra den traditionelle højskolevirksomhed, som mange højskolefolk umiddelbart ville tro. I øvrigt har gymnasiet i de senere år opereret med frie studiekredse og foredrag og med HF-kurserne som brækstang må jeg sige, at jeg som HF-studievejleder tror, at gymnasiet i 1970'erne nærmer sig et mere avanceret tilvalgssystem, end de fleste højskoler for øjeblikket har i Danmark. For mig at se er det et meget vigtigt spørgsmål at løse, hvordan man på højskolerne kan integrere den faglige udfordring med friheden. Her kan gymnasielæreren måske yde et lille bidrag, fordi han af erfaring ved, at friheden godt kan leve i et system, som er stivere end det, højskoleloven muliggør. Når man som HF-studievejleder og gymnasielærer i disse år taler med unge ansøgere, som har været på højskole og gerne vil vurdere deres muligheder for fagligt at følge HF-undervisningen, så spørger man sig selv, hvorfor højskolerne i nogle tilfælde kun attesterer, at vedkommende har været der og har været et rart menneske, eller hvorfor man evt. har opfundet en hjemmelavet terminologi til måling, hvormed så følger en oversættelsesvejledning, som man strengt taget ikke rigtigt forstår, fordi man ikke har levet sig ind i den gennem daglig brug. Udover meget andet, man kunne anføre her, kunne man jo også have lyst til at sige, at ingen naturlov siger, at en højskolelærer altid skal være højskolelærer, eller at en gymnasielærer altid skal være gymnasielærer.

2. Hvorfor idrætslederhøjskole? Dette skal kun besvares kort: Behovet for kvalificerede idrætsledere vil ikke i fremtiden kunne dækkes af de bestående skoler alene.

3. Hvorfor ungdomslederhøjskole? Fritiden bliver et større og større problem i det moderne samfund. Både børn, unge og voksne får behov for at blive sat i gang af kvalificerede ledere, der som regel opererer ud fra en eller anden forening. Ungdomslederen er ved at blive et begreb i dansk jura og tilskudslovgivning. Den i foråret vedtagne lov om ungdomsskoleaktivitet, fritidsinteressegrupper, lokaletilskud m.m. nævner udtrykkeligt ledere og instruktører, som kan lønnes. Aftenskoleloven gør det jo også muligt at ansætte ikke professionelle lærere. Der vil næppe blive færre af dem i fremtiden, og mange med en faglig viden skal have en pædagogisk grundskoling og en øget forståelse af sig selv som mennesker. Tag blot et enkelt eksempel: Styrmanden, som går i land. Han er i virkeligheden den fagmand, en aftenskole eller en interessegruppeleder bør ansætte som lærer i terrestrisk navigation til

brug for fritidssamfundets lystsejlere. Hvad kan ikke et højskoleophold med ungdomsleder- og aftenskolemetodik som liniefag gøre for en sådan mand? Værdien bliver ikke mindre, fordi han samtidig deltager i højskolens menneskeligt udviklende fag. Vi vil altså gerne være med til at dække et behov, som foreningslivet, aften- og ungdomsskolen har i videste forstand.

4. Hvorfor og hvordan laves en kristen højskole? Hvorfor? er det nemmeste at besvare, for vi kan bare konstatere, at et nytestamentligt engagement satte os i gang med vor skole. Hvordan? er vanskeligere, for det er også et svar på praktiske ting. Vil vi omvende folk? Nej, for så ville vi være kirke og ikke skole, men vi vil som lærere gerne have, at der skal ske noget inden i mennesker. Som tilhængere af ny testamente vil vi selvfølgelig glæde os, hvis der kommer nogle, som siger, at ny testaments tekster kommer dem ved, men vi har ingen ret til at blive fornærmet på folk, som siger det modsatte. Vi håber at se alle slags mennesker, således at der kommer en dynamisk dialog i gang, fordi alle former for livsanskuelsestekster har frihed hos os. Skal vi have kristelig morgenandagt? Ja en gang imellem, for det gør ikke noget, at der også er plads til at tale om Karl Marx ved morgensangen. Vi vil lade det stærkeste sejr ved egen kraft. Noget andet er, at det ville ikke ligge os fjernt at etablere en minikirke i forbindelse med højskolen, en minikirke, som kan stå som en provokation til al anden tænkning, men som bruges i total frivillighed. Må drengene gå i seng med pigerne på vores skole? Nej, det kan vi ikke lægge navn til. Vi skal hele tiden spørge, hvordan tjener vi vor næste bedst. En skole er et mikrosamfund. Vi tjener ikke de svage ved at sige ja. Mine samtaler med unge fra flere højskoler viser, at man på grund af gruppepressionen i mikrosamfundet ofte gik med til handlinger, man i virkeligheden ikke ønskede, og dette gjaldt naturligvis navnlig skoler, hvor liberalismen var stor eller total. Har man accepteret gruppepressionen som en faktor, må man gøre sig klart, at man kan komme til at berøve de svage i samfundet friheden. Det kan ikke kun være de stærke, som skal have frihed. Friheden består i, at højskolerne åbent siger, hvad de går ind for, så de unge ikke vælger i blinde. Hvorfor står der aldrig klart i en højskoles program: Her må man gå i seng med hinanden så meget, man har lyst? Det kan ikke være rigtigt, at de unge ikke kan foretage et frit valg, og sådan kunne man fortsætte; dog er det kristne til syvende og sidst ikke et spørgsmål om et vældigt sæt fixerede moralregler, men

hvis vi ikke eentydigt går ind for anarki, må vi være villige til at sige noget på få vitale punkter og i øvrigt i hvert enkelt tilfælde spørge, hvad tjener mit medmenneske bedst?

5. Hvordan navigere højskolen ind i 1970erne? Jeg har ingen færdige meninger om det, og det skal vi også nok være meget varsomme med at have, men der tegner sig et par væsentligere træk blandt andre:

- a. De unges stærkt personlige engagement i eksperimenter med demokrati, anarki, »extraparlamentariske« metoder etc. skal tages alvorligt. Vi skal glæde os over samarbejdsmuligheder i elevråd og samarbejdsudvalg, og vi må være villige til at hjælpe med at fremme eksperimenter, som fører til klarhed. Men forhandling og eksperimenter på disse punkter tager tid fra kontant undervisning. Vi må finde en balance. Det kan blive en af de farligste navigationsrisici i 1970erne. Vi så gerne, at vi kunne ansætte en sociolog hos os til hjælp med disse ting.
- b. Nu kender vi jo endnu ikke den nye højskolelov. Vi må håbe, at den giver øget frihed til læreransættelse. Jeg tænker her på, at det har været og er vanskeligt at ansætte fast akademisk arbejdskraft. Den går af lønmæssige årsager til seminarier, gymnasier og HF-kurser. Vi skal have lærere af enhver art. Lægmanden, som kan noget og er et pædagogisk naturtalent skal være der sammen med akademikeren. De kan lære noget af hinanden til gavn for højskolen. Vi kommer til rent »fagforeningsmæssigt« at tage fat på disse sager.
- c. I »det nye gymnasium« fik vi i 1960 indført idéhistorie. Det var et forsøg på at fremme en fagintegration, således at vi kunne samarbejde fagene. Vi kunne f.eks. tænke os, at vi i flere fag samtidig behandlede romantikken. Det kunne gøres i fag som dansk, religion, oldtidskundskab, fransk, tysk, engelsk og formning. Det er vist kun få steder, man har haft virkeligt held med det. Lærernes timetal var nødtvungent for stort og lærerkollegierne for store. I folkeskolen forsøgte man også ved hjælp af timer i »orientering«. Her kunne man f.eks. tage emnet renaissance op til behandling set fra flere synspunkter: Litterære, musikhistoriske, økonomiske etc. Men det var jo en enkelt lærer, som var lærer i orientering. Derfor forblev de fleste steder de øvrige fag alligevel i båse. Vi kunne sikkert i ny og næ gøre dette til bunds i et lille godt samarbejdet højskolelærer-kollegium. Lad mig give et praktisk eksempel, som *kun* er en *grov* skitse, jeg ville fremlægge som forslag til mine lærere.

Vi siger, at emnet for et 4 måneders kursus er

PROTEST

1. Et engelskhold indstuderer John Osborne's Look Back in Anger. Det opføres, og dets problematik kulegraves undervejs.
2. Et hold i formning laver kulisser dertil samt malerier, skulptur og keramik, som udtrykker værkets indre hensigt. (Udstilling).
3. Et hold, som arbejder med sociologi og samfundsfag, studerer den sociale revolution, som har betinget den moderne unge vrede. (Trykt rapport).
4. Et hold i musik og sang arbejder specielt med folkemusik og sang, som er protest mod tyranni, f. eks. de såkaldte »greenwoodballads« med Robin Hood, Robert Burns, Jeppe Aakjær etc. Sangkor og mindre ensemble.
5. Et hold fra idrætslederlinien opfører ny rytmisk jazzgymnastik, som også er en slags opgør med den gamle verden, og undersøger i studiekreds nye idrætsformer, og hvorfor de er opstået.
6. Et hold piger med håndarbejde studerer samtidig antikviteter og modens historie og demonstrerer til sidst ved mannequinopvisning, hvordan og hvorfor moden viser protest.
7. I filosofi, religionshistorie og NT-fortolkning finder man i en gruppe forskningens stadige protest mod det vedtagne

etc. man kan selv fortsætte tænkningen.

Imens holder jeg op, idet jeg siger tak for opfordringen til at skrive i dette hæfte.

TORBEN BERG

Koner

LO-skolen

Højskoleforstander, cand. jur. Erling Jensen, tidligere forstander på Esbjerg Højskole, nu på LO-skolen ved Helsingør.

På grænsen til det øvrige Norden – mellem Kronborg og Hellebæk-skovene – på de høje skrænter ud imod Øresund, hvor en nordlig broforbindelse ad åre vil gøre Sverige landfast med Danmark, ligger LO-Skolen, der den 1. juni kan byde sine første 150 elever og kursister velkomne.

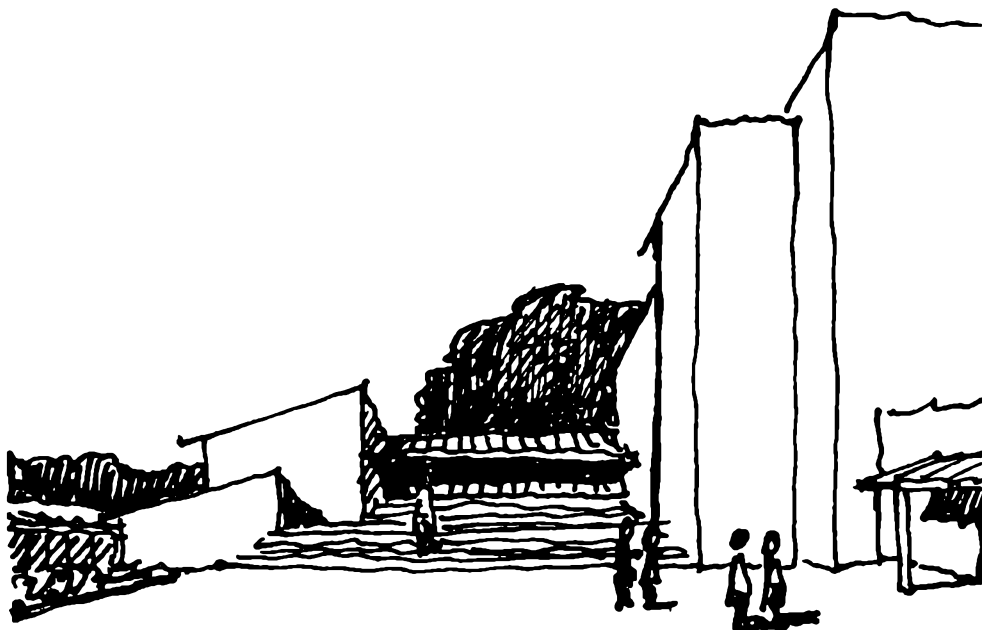
LO-Skolen vil søge sine elever i alle egne af landet og i det øvrige Norden og fra alle erhvervsgrupper, men det fremgår allerede af højskolens navn, at den agter at give arbejdspladsens problemer en særlig fremtrædende placering i sin undervisning og derfor også forventer en særlig intim kontakt med arbejdspladsernes unge og arbejderbevægelsens tillidsmænd.

Den bygges til en udvikling, hvor demokratiet får adgang gennem fabriksportene til et moderne erhvervsliv, der skal bygge på samarbejde mellem ledelse og medarbejdere og på lønmodtagernes medbestemmelse og medansvar i deres arbejdssituation.

Den skal være en »debatskole«, en »igangsætningsskole«, der kan aktivisere og vække til diskussion, og den skal kunne tilbyde den baggrundsviden om samfundets og arbejdspladsens forhold, der er en forudsætning for en selvstændig stillingtagen og for en ansvarlig medvirken til problemernes løsning.

Den skal være en »samarbejdsskole«, der ikke »underviser sig igennem« de samarbejdsformer, dens elever skal være med til at indføre på arbejdspladsen, men søger at »leve sig igennem dem« gennem sit eget milieu, sin arbejdsform, sine manglende ordensregler og sine mange forskellige grupper af unge og ældre fra mange forskellige fag, der mødes i både undervisning og fritid.

Dette milieu har allerede skolens arkitekter været sig bevidst ved at skabe et landsbysamfund, en lilleputby, der med sine mange lave bygninger vendte imod hinanden, sine landsbygader, sine torve og sit »ting-

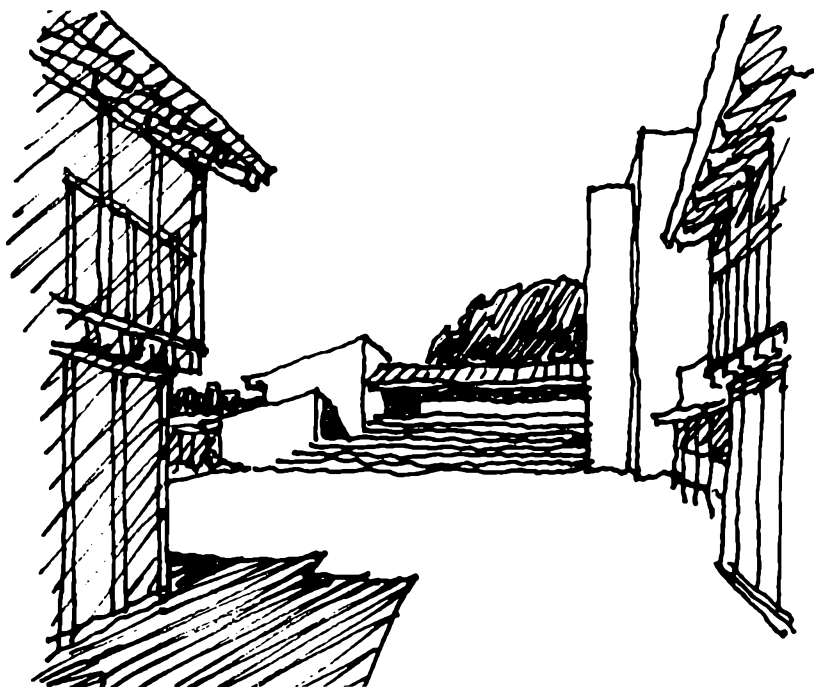

sted« under de mangeårige ege, gør det uundgåeligt at mødes og let at slå sig ned hos hinanden.

LO-Skolen vil tilbyde sine unge en 3 måneders højskole, der ikke indeholder nogen faglig dygtiggørelse, som ikke peger frem imod en teoretisk videreuddannelse og som ikke beskæftiger sig med elementærfag, fremmede sprog og traditionelle skolefag, men som forhåbentlig kan skærpe appetitten for fællesskab og for personlig udvikling ved at pege på problemstillinger i forholdet mellem den enkelte og samfundet, på arbejdspladsen og i fritiden og i verden omkring os.

Ved at sætte aldersgrænsen til 20 år vil vi søge at få elever, der har glemt barneskolen, og som har fået et personligt forhold til arbejdslivet, og ved at give højskolen en 5 dages uge med undervisning i dagtimerne og en fritidsperiode i hele week-end'en og alle aftenerne med en mængde fritidstilbud både inden for og uden for skolens rammer vil vi prøve at vise, at en »højskoletilværelse« ikke behøver at være et afsluttet kapitel, men kan fortsættes af den enkelte på egen hånd, når han eller hun er tilbage i hverdagen.

Allerede skolens første 10 måneders periode i finansåret 1969-70

byder på tre sådanne højskolekurser, et sommerkursus og to vinterkurser.

LO-Skolens ældre elever vil nok fortrinsvis komme fra de faglige tillidsmænds rækker.

Også for dem vil vi gennemføre 3-4 måneders højskolekurser, men deres arbejds- og familieforhold nødsager os til at splitte det større kursus op i en række 14 dages kurser gennemført i løbet af et års tid.

Det særlige behov for at skabe en undervisning, der kan medvirke til at gøre begrebet »Demokrati på Arbejdspladsen« til en praktisk realitet og en naturlig og effektiv arbejdsform, vil give arbejdspladsens og erhvervslivets forhold en høj prioritet på disse kurser, men samfundets vilkår, fritidsmulighederne, kulturdebatten og problemerne i den verden, der omgiver os, er naturligvis ligeså vigtige i sammenhængen for tillidsmanden som for den unge højskoleelev og vil derfor også blive ligeså selvfølgelig dele af disse kursers programmer.

LO-Skolens tredie hovedområde for sin højskolevirksomhed bliver

det nordiske samarbejde, og allerede i skolens første måneder gennemføres fire korte højskolekurser med elever og lærerkræfter fra hele Norden, de to som »Nordiske Ungdomskurser« for de 18-25 årige og de to som »Nordiske Sommerkurser« for alle os andre.

Forhåbentlig kan disse planer for LO-Skolens virksomhed give et indtryk af det, vi tilstræber: en *LO-Højskole*, en *Arbejder-Højskole*, der prøver at leve op til begge led i navnet ved at lægge arbejderbevægelsens og den enkelte arbejders problemer ind i en egentlig højskoleundervisning med en bred almen orientering og en helt fri meningsudveksling.

ERLING JENSEN

Et højskoleprojekt

Søren Hansen og Bo Dan Andersen, lærere i folkeskolen, arbejder med planer om en ny højskole.

Der kunne bruges mange ord på at påvise, at de fleste af de nu eksisterende højskoler er samfundsbevarende institutioner, der kører på en forældet pædagogik og med et forældet syn på det elevmateriale, der har behov for et højskoleophold. Her skal ikke argumenteres for, at sagerne forholder sig således, men for at være lidt konkret vil det dog være nødvendigt kort at beskrive, hvilke tanker vi har gjort os, da vi gik i gang med at planlægge en ny højskole. Vi vil gøre det ved at opstille nogle postulater om den bestående højskole, postulater som vi mener at have en vis dækning for, og vi vil så give et udkast til, hvordan vi vil lave en højskole uden hele tiden at henvise til, at vi mener, at vi kan rette de fejl, vi mener, andre højskoler har gjort og stadig gør.

1. Vort første postulat er, at højskolerne drives af mennesker med et forældet syn på ungdommen og ud fra en uvidenhed om ungdommens problemer og behov.

2. Denne uvidenhed og holdning giver sig det uheldige udslag, at man ikke tager sit udgangspunkt i eleverne, men at man opstiller sine egne målsætninger, moralske normer og samværsregler, alle valgt ud fra en forældet måde at leve på.

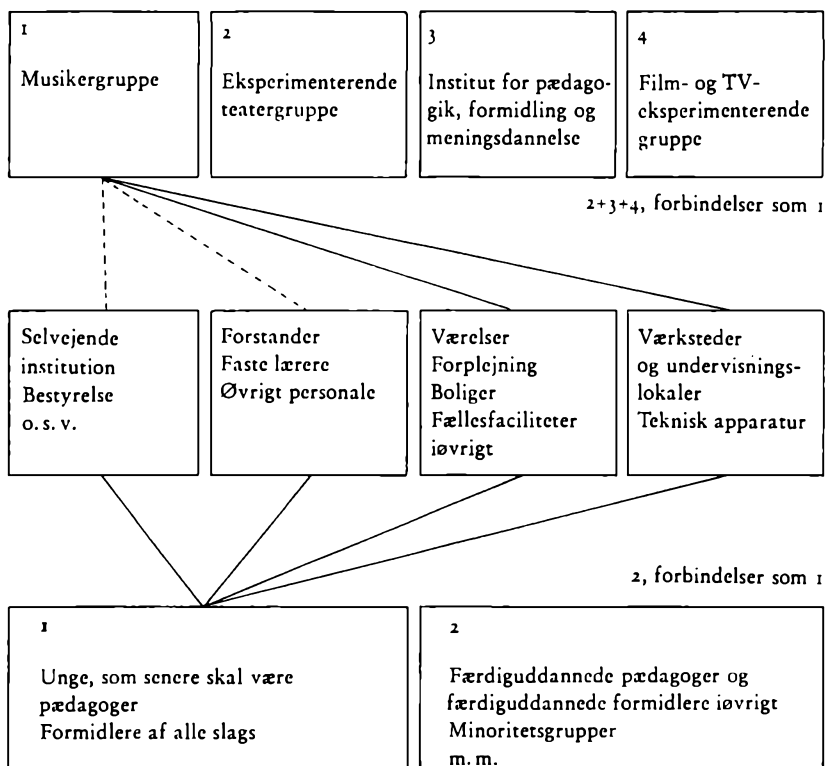
3. Man har forlængst indset, at man ikke kan få eleverne til at nå de mål, man har sat sig, på autoritær vis. Man har derfor valgt at drive en påvirkning ved hjælp af anonyme autoriteter. Disse anonyme autoriteter, som især ligger i det system, man spinder eleverne ind i, hedder bl.a.: Gruppestyring, atmosfære af, at her er man fri, skabende og spontan, forskellige former for repræsentativt demokrati, afgivelse i konfliktløse perioder af magt (kompetence).

4. Herved opnår man, at eleven ikke konfronteres med sine virkelige problemer. Hele tiden har man skabt et behov, så andre problemer end de væsentlige opstår, og dem løser man så til alles tilfredshed. Ved denne manipulation med eleverne undgår man store konflikter, som

man så overlader det til eleven selv at løse, når han eller hun skal tilbage til en endnu mere udsat post i det almindelige pulveriserende liv (jo der stod pulveriserende liv).

5. Selv om mange højskoler gennem mange år har haft et utal af elever, som tager på højskole, fordi de skal være pædagoger, har dette ikke givet sig udslag rundt om på seminarierne. Eleverne tilpasser sig udmærket og gør ikke oprør mod hverken synlige eller anonyme autoriteter.

Schematisk fremstilling af højskole

Grupper, som kunne tænkes at ville søge højskolen

Højskolerne rummer i dag et stort antal elever, som kommer, fordi de senere skal være pædagoger af en eller anden slags. Det er alment kendt, at flere og flere ønsker at blive pædagoger, hvilket er helt i overensstemmelse med samfundets stigende behov for formidlere og igangsættere på alle planer. Behovet vil ikke blive mindre efterhånden som fritiden øges.

Samtidig med denne tendens foregår der i ungdommen en kamp for at finde nye normer og samværsregler, og de rammer, mange højskoler lægger om sådanne eksperimenter, er ofte for snævre og utidssvarende. Som regel er det gamle mænd valgt af andre gamle mænd, som bestemmer grænserne for eksperimenterne.

Når man nu samtidig ved, at de pædagoger, der uddannes i dag, skal formidle til børn og unge, som kommer til at leve i årene efter år 2000, er det let at indse, at det vil være en katastrofe, hvis de også formidler normer og moralske leveregler, som hører forrige århundrede til.

Det er for at give disse mennesker en mulighed for at finde frem til en modenhed og en indsigt, vi vil tilbyde en højskole.

Formålet for et højskoleophold for disse elever bliver altså i korthed at give indsigt i moderne pædagogik ved, at de gennemprøver den på sig selv og derudover stille rammer til rådighed for samværseksperimenter og demokratiske strukturer, som deltagerne finder relevante. Altså i udstrakt grad en elevcentreret højskole.

I den periode, hvor højskolen står tom, er det meningen at give tilbud til en anden gruppe, som også mangler muligheder for at eksperimentere. Det er den gruppe af pædagoger, som til hverdag slider rundt om på vore institutioner samt til minoritetsgrupper, som har mange problemer til hverdag. Desuden findes der mange andre formidlere end pædagogerne på skoler, fritidshjemmene og i børnehaverne, som har brug for en kursusejendom til samvær og eksperimenter.

Man kunne tænke sig at slå disse kurser op på et emne og derefter at være behjælpelig med at finde egnede lærere eller inspiratorer inden for det valgte område samt at stille lokaler og øvrige faciliteter til rådighed for gruppen.

Af folk, som ville være interesserede, kan nævnes alle de unge lærere,

som i dag er meget utilfredse med de muligheder, Danmarks Lærerhøjskole stiller til rådighed, og man vil her på udmærket måde kunne supplere denne institution. Også mange seminarier kunne have behov for at give eleverne en supplerende undervisning.

Højskolens basis

Alt for mange højskoler har alt for mange forbenede gamle lærere, som ikke hele tiden får deres viden bragt up to-date. De stagnerer, de bliver reaktionære. Det er til skade for eleverne, som har krav på, at lærerne ikke er bagefter, men snarere foran.

Den anden halvdel af højskolens virksomhed har en struktur og bygger på en idé, som til dels modvirker denne forfaldstendens hos lærerne. Man tænker sig til højskolen knyttet f. eks. fire eller fem grupper af formidlere, som beskæftiger sig med formidling på et mere avanceret plan. Af disse fire-fem grupper er fast knyttet en, hvori nogle af højskolens faste lærere evt. er deltagere. Dette er dog ikke en nødvendighed. Denne gruppe beskæftiger sig på et overordnet og mere videnskabeligt plan med området: Pædagogik, formidling, meningsdannelse. Når der siges et overordnet plan, menes der ikke alene pædagogik, formidling og meningsdannelse på selve højskolen med eleverne, men også på et rent samfundsplan. Det vil iøvrigt nok vise sig, at de ting, denne gruppe finder ud af på samfundsplan, også gælder i den lille gruppe, som højskolens elever udgør, og at det, de finder ud af som gældende i højskolegruppen, også gælder på samfundsplan.

I mange andre grupper finder der i dag også eksperimenter sted med andre former for formidling. Folk, der beskæftiger sig med disse ting, enten det er musikalsk, verbalt, i teater, gennem film, radio, TV eller gennem bildende kunst, er meget dårligt stillet, hvad angår muligheder for at forske og eksperimentere i fred.

De andre gruppemuligheder vil derfor blive stillet til rådighed for sådane grupper, idet man f. eks. tilbyder en gruppe ophold i den tid, den almindelige højskole kører eller i en kortere periode, når særkurserne finder sted.

Det er således kun meningen at stille rammer til rådighed for sådanne grupper. Der skal ikke være noget krav om, at de blander sig eller deltager i højskolens øvrige liv, men man kan tænke sig, at de alligevel vil være i stand til at befrugte både hinanden, grupperne imellem og

også højskolens øvrige liv med deres eksperimenter. Hvis man f.eks. på højskolen har et hold lærere, som beskæftiger sig med sang- og musikundervisningen på et eksperimentalt plan, og der samtidig på skolen befinder sig en gruppe eksperimenterende musikere, vil det nok ikke vare længe, før de to grupper finder ud af noget i fællesskab. Efterhånden tænkes højskolen udbygget med ting som pladestudie, scene, tonegeneratorer (hvoraf dette land kun råder over 1 1/2 sæt), TV-apparatur, filmkameraer, radioudstyr, atelierer o. s. v.

BO DAN ANDERSEN

SØREN HANSEN

En forsøgshøjskole

Bjarne Larsen, elev på Herning Højskole efteråret 1968.

Kursets længde skal være 8 måneder, da min form for højskole vil være særdeles svær at etablere på bare 4 måneder. Eleverne vil komme til en skole, hvor intet er tilrettelagt på forhånd, og de skal i samarbejde med lærerne udforme, hvorledes og hvordan kurset skal fungere. Lærerne står fuldstændig på lige fod med eleverne rent stemmemæssigt. En lærer har f. eks. taget initiativet til en sådan forsøgsskole, og med statens billigelse fået lov til at oprette en skole, der måske kan være af værdi for fremtiden. Den får statsstøtte nok til at kunne klare sig. Læreren eller en elev, hvad det jo også kunne være, står som den ansvarlige leder, men er fuldstændig solidarisk med elever og kollegaer.

Elever og lærere skal på bedste demokratiske vis finde ud af, hvilket system skolen skal have. Jeg vil i det følgende skitsere, hvordan jeg gerne vil have, at udviklingen skal forløbe. Hele undervisningen skal lægges på det frivillige plan, for selv om der ligger den meget store fare, at lærerne vil prøve på at popularisere stoffet for at få et stort antal elever til timerne, kan man på den anden side heller ikke forsvare, at elever i 8 måneders skal høre på ting, hvoraf kun en trediedel af det interesserer dem, og selv om der er frivillige fag, er der trods alt meget i det fag, man vælger, som man vil synes er uinteressant. Men for at gennemføre det kræver det selvdisciplin fra elevernes side og ikke mindst fra lærernes.

Der skal heller ikke være et så »sygt« organ som et elevråd, der er en for stor magtfaktor med ringe kommunikation med eleverne, og i stedet for skal der være et råd, hvor hele skolen er med, og alle beslutninger tages af hele skolen. De få udvalg, som absolut er nødvendige, skal opstå ved, at eleverne selv melder sig, og nogle kunne måske forledes til at tro, at enkelte udvalg ikke vil blive fuldt besatte. Dette skulle helst ikke ske, da gruppefølelsen og solidariteten gerne skal være opstået på det tidspunkt, man begynder at vælge udvalg, så enhver vil indse nødvendigheden af at arbejde sammen. Hvis denne situation op-

står, at ingen vil melde sig frivilligt til nogen udvalg, så er der ikke andet at gøre end at afgøre det ved simpel lodtrækning, og de, der er utilfredse med dette, må selvfølgelig have ret til at forlade skolen. Elevtallet skal være omkring de 80, så folk kan nå at komme virkelig ind på livet af hinanden. Skolen skal ikke være afhængig af nogen bestyrelse rent meningsmæssigt, men stå helt frit.

For at følelsen af, at det er deres skole i de måneder, eleverne er der, rigtig kan komme frem, skal de i samarbejde med køkkenpersonalet være med til at bestemme madens sammensætning og være med til at købe ind, og 2 gange om ugen kunne eleverne overtage madlavningen. Skolen skal ikke føre nogen form for dobbeltmoral, så piger og drenge må gerne have dobbeltværelser sammen, hvis de selv ønsker det, for da eleverne skal være 19 år for at komme der, kan man heller ikke forbyde drenge og piger at have værelser sammen.

Klasselokalernes siddepladser skal være i en rundkreds, så der ikke bliver nogen dominerende personer rent placeringsmæssigt. Undervisningsmåden og stoffet samt formen må afgøres ved kompromiser mellem lærere og elever. Afstemninger her vil som regel være af det onde, da der kan være alt andet end demokrati i en sådan klasse. Flertalsstyret vil have nemt ved at florere. Eleverne må have lejlighed til at overtage timerne i samfundslære samt andre almindelige undervisningstimer.

Flere af diskussionerne skal være i retning af, at man udtrykker sin mening ikke i ord, men i pantomime eller ved andre fantasifulde ting. Det burde ikke være nødvendigt med ordensregler på skolen, for så snart holdet mener, en elev er gået over stregen, vil foranstaltninger blive afgjort i fællesskab, dog kan der være visse tilfælde, hvor en elev ikke gerne vil have offentliggjort, hvad han har lavet, så kan det enten gå gennem en lærer eller et specielt udvalg, der i særtilfælde kan ned-sættes. Da det er eleverne, der skal præge skolen, skal der kun være få malerier på skolen, før eleverne kommer, og ellers skal eleverne præge skolen i form af malerier og andre ting. Keramikværkstedet og biblioteket skal være åbne hele døgnet rundt, så alle elever kan få lov til at arbejde på deres egne tidspunkter.

Hvis nogle elever får lyst til at lave og studere nogle ting selv, skal det hele være så fleksibelt, at de skal have lov til at holde fri en uges tid eller længere, og der kun hellige sig den opgave. Fag som gruppepsykologi og filmkundskab skal være selvskravne, og efter 6 uger skal det være

muligt at skifte fag. Et fag som musikforståelse skal give eleverne lejlighed til selv at spille på musikinstrumenter, og hvis nogle ønsker at oprette et orkester, skal der være musikinstrumenter til dette, og afbenyttelsen af instrumenterne skal ikke kun foregå i timerne, men i fritiden må eleverne bruge dem ubegrænset.

I et fag som dansk, der indeholder mange muligheder, ville det være udmærket, hvis nogle af eleverne kunne få lov til at lave en film over en novelle eller en bog og så via filmen udtrykke deres mening om novellen eller romanen. Ved spisebordet skal der ikke være nogen kunstig autoritet ved, at lærerne sidder øverst og overskuer hele situationen; de kan udmærket sidde sammen med eleverne.

Skolen skal eje et rekreativt område med et vildt terræn, og her kan eleverne gå ud at bygge huler eller andre lignende ting, som man elskede i 10 års alderen, og som de stadig gør i 20 års alderen, og der ville ikke være noget i vejen for at holde timer derude i hulerne.

For at denne skole skal kunne realiseres, må det være nødvendigt med selvdisciplin og gruppefølelse fra elevers og læreres side. Det største problem med en sådan skole, vil vel nok være, at det kan blive en lidt ensrettet skole. Der vil måske kun komme folk med den indstilling, at det er vældigt sjovt at eksperimentere, det vil blive en bestemt type folk, og derved mister den en del af sin værdi. Men mit håb er, at skolen efter at have virket et par år vil vinde genlyd hos befolkningen, så flere forskellige slags mennesker vil komme. Der er overhovedet ingen tvivl om, at de folk, som forlader denne skole efter 8 måneder, har lært mere om demokratiets facetter, end de på et helt liv kan nå at lære. Hver gang der kommer et nyt hold, skal det have ret til at rive hele systemet ned igen eller komme med lapperier.

BJARNE LARSEN

Hvad en højskole har brug for

Udpluk fra elevstille efteråret 1968:

Poul-Martin Frederiksen: Det ville være rimeligt med en minimums-alder på 19 år, sådan at man skal være fyldt 19 år, når man kommer. Det kan ikke være meningen, at en højskole skal være et sted, hvor tingene opererer på et for ungdommeligt plan, hvor mangel på indsigt og modenhed hæmmer arbejdet på det groveste.

Palle Rosenqvist: Der indføres frivillig mødepligt. Sammenhold og kammeratskab må gennem undervisningen opbygges lige fra holdets start, og man vil derved få et initiativ, der ligger mindst 50 % højere end normalt, og en mødeprocent, der ligger lige så højt som ved tvungen mødepligt. Den enkelte elev vil være interesseret i at komme ned til et sammenhold i timerne. Undervisningen lægges an på studiekredse og opgaver, som eleverne løser i grupper, ikke det gamle robotsystem med »lærer-tavle-kateder«-formen.

Tove Lampe: Det nye elevhold burde sammen med lærerne være med til at udarbejde ordensreglementet! En elev byder velkommen ved gæsteforedrag og andre arrangementer! Rummeligt hobbyrum med åbent døgnnet rundt! Dramatik 6 timer om ugen!

Jesper Simonsen: Mange institutioner i forsorgen forlanger højskolebeviser, derfor skal man have en afgangsprøve. Af ordensregler skal der kun være dem, som eleverne selv finder ud af, f.eks. larmende adfærd tolereres ikke.

Lars Errboe: Kursets varighed skal strække sig over 5 måneder. Eleverne skal selv bestemme, hvor de vil bo og sammen med hvem. Så meget frihed som muligt, men under ansvar.

Per Jensen: Foredragsholderes og læreres indlæg skal ikke altid ledsages af forsøg på at fremprovokere diskussion. Eleverne skal have lejlighed til at være sig selv, og ikke tvinges hverken til oprør eller det modsatte. Man skal kunne få lov at reagere selvstændigt, uden at blive slået oven i hovedet med »ungdomsoprøret«!

Prag 1968

Bro, bro, brille

klodken ringer elleve

Forstemmende, at den danske højskoleverden tilsyneladende er så frustreret, at den må høre sandheden om sig selv af udenforstående.

Forstemmende, at slagkerne så længe har kunnet skjules af Potemkin-kulisser og åndeligt fjerprydede individer i fortidige rollefag.

Forstemmende, at tabernakelsnak og høvdingebravader sløver, hvor højskoleæt fylkes.

Forstemmende, hvis der er tale om bevidst blufærdighed i livsfor-sikringsøjemed.

Første udenforstående er amerikaner, tidligere højskoleelev og i færd med at skrive en doktorafhandling om højskolen som et eksempel på en humanistisk orienteret uddannelse. Han finder det forvirrende at læse artikler og breve fra højskoleledere som f.eks. Johannes Rosendahl (for blot at nævne en). Han skriver videre: At forsvarer de besiddendes »frihed« til at udøve magten vilkårligt over de mennesker, som ikke har den, er kun alt for almindelig praksis – ikke mindst i mit land, således som de riges råb om lov og orden vidner om. Men at se det gjort i højskolens navn forekommer mærkeligt, for at sige det mildt. – At håne elever, læreres og andres ønske om virkelig demokratisk medarbejderskab vil ikke kunne udslette den kendsgerning, at en sådan bevægelse eksisterer, ja findes udover hele verden og daglig vokser. At forsøge at komme om ved den ved at bagatellisere den, fjerner – så vidt jeg kan se – de mennesker, der gør det, langt fra det billede, som Grundtvig havde af højskolelederen som en, der kunne se historiens strøm og menneskets plads i den. (Højskolebladet nr. 47, 1968).

Kære Mr. D. C. Davis, tak for djærve og gode ord; de falder ikke alle steder på klippegrund. Men om de vil bære frugt er tvivlsomt, luften er ikke for god i vort drivehus.

Anden udenforstående er dansker og skriver i Højskolebladet nr. 49: Højskolen i dag synes mere splittet end nogen sinde før, hvad vel ikke kan undre, når man betænker den rapide ændring af nedarvede livsformer og den hidsige urbanisering af det danske samfund i årene efter

den Anden Verdenskrig. Den grundtvigske epoke med dens langtrækende kulturelle sigte synes nu helt at tilhøre historien – og måske nogle af de nye lande, som hver på deres vis har taget ved lære af den danske folkehøjskole. Hos os synes den nu som en slags folkelig guldalder fra tiden før massecivilisationens indmarch.

Kære Morten Bredsdorff, tak for dine refleksioner og fordi du tænkte højt. Gid andre ville gøre ligeså i vort drivehus.

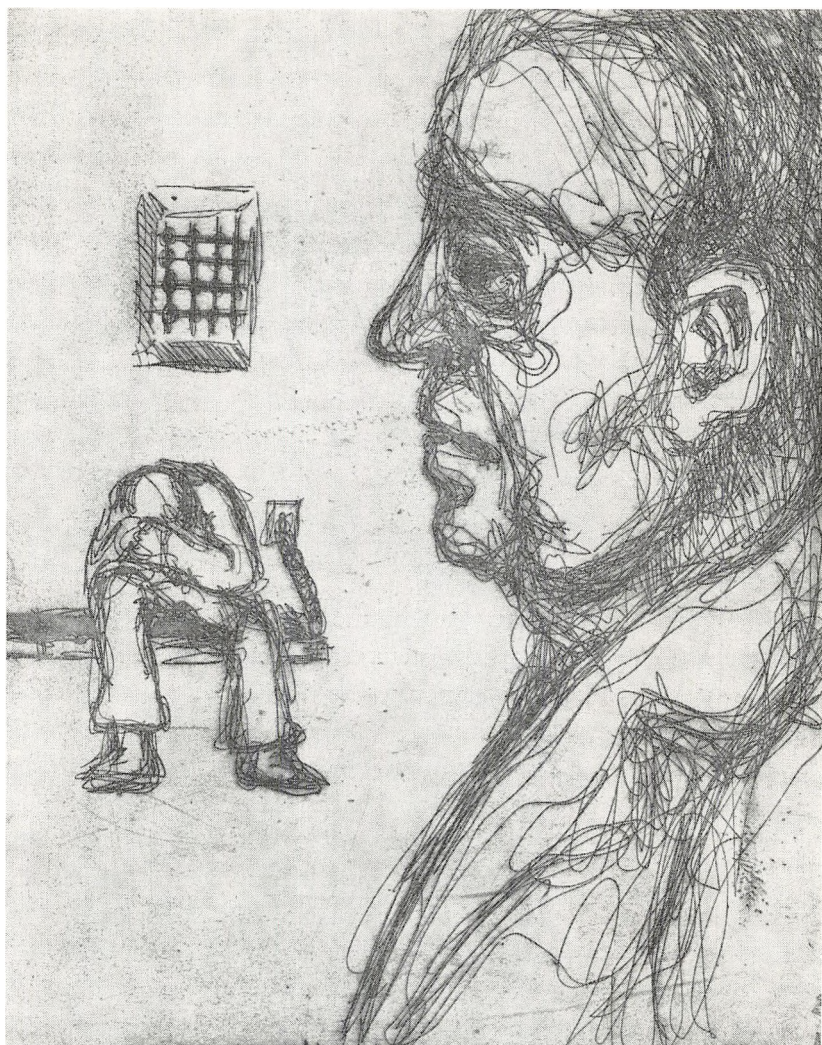
Begge udenforstående slutter med spørgsmål til højskolen: Hvorhen bevæger folkehøjskolen sig? Har højskolen i dag en samlende idé bag sit arbejde? Hvad er højskolen i dag?

Hvad skal man svare? Mon ikke det var på tide, at den danske folkehøjskole erkendte situationen og foretog sig noget konstruktivt, formulerede en række konkrete spørgsmål og satte dem under debat blandt højskolefolk i områder, landsdele og hele landet. Lad det samme ske i de andre nordiske lande, foretog høringer og lavede højskoleseminar på Kungälv om en evt. ny målsætning.

Spekulationer med hensyn til indretning af samfundet er nøje forbundet med tanker om, hvorledes man skal forberede mennesker til at leve i disse samfund. Spekulerer man på politiske og sociale problemer, føres man umærkeligt ind på de pædagogiske og omvendt. Politik og pædagogik er to sider ved samme spørgsmål. Allerede Grundtvig indså dette. Der tales i dag om demokratisering af demokratiet. Man kan heri se en generel reaktion, ikke mindst hos de unge generationer, mod et højt organiseret samfund, hvis beslutningsprocesser føles fjerne og upåvirkelige af individets meninger og behov. Højskolen kunne i sit pædagogiske arbejde medvirke til at fremme denne politisk ønskværdige demokratisering. Det må vist uden videre være klart, at det at indstille sig på demokratisk samarbejde i meget høj grad er et spørgsmål om opdragelse.

Bort med uredelighed og forstillelse. Lad os med grundtvighed gå morgendagen i møde.

MOGENS SKJØTH

Idé fra Allan Patons bog »ve mit elskede land«

Man tager sit parti . . .

Og jeg tager nu forstandernes.

I første række fordi det er på den side af interessekonflikten, jeg har min daglige gerning, men også fordi vi som gruppe har været ude for en halvskidt behandling det sidste års tid. Pressen har hængt os ud som de sidste »småkonger« i Danmark, en reminiscens fra middelalderen, som lovgivningen hurtigst muligt burde fjerne. Vore medarbejdere har været hårde ved os på de to sidste generalforsamlinger i foreningen, og også i dette skrift retter flere af indlæggene deres brod mod højskoleforstanderne som gruppe.

Prøv at forstå vor situation:

Vi kan ikke bare som andre skoleledere her i landet lade det offentlige betale alle de nødvendige udgifter, men må gennem opslidende kursusvirksomhed forsøge at finde en balance mellem indtægter og udgifter. Vore hustruer er – sammen med husmandskonerne – af bitter nød den hårdest arbejdende gruppe af kvinder i dette land. En række kolleger slås med håbløst forældede bygninger, som ingen skoleinspektør eller leder af teknisk skole ville acceptere til undervisningsformål, endsige til beboelse. En del sociale institutioner sender os et elevmateriale – ofte uden at meddele det – som vi hverken har personale eller uddannelse nok til at hjælpe. Og midt i alt dette stiller ministeriet sine meget lempelige krav, bestyrelserne sine, forældrene har deres ønsker og pressen, der tidligere skamroste os, leder nu med lys og lygte efter »affærer«.

Lad os begynde et helt andet sted: Nemlig med i fællesskab at indrømme vor magtesløshed over for et nyt ungdomsmønster, idet de fleste af os jo alligevel trækker på samme hammel. For mig at se må alt seriøst ungdomsarbejde samvirke på tre fronter: 1) Mod den merkantile udnyttelse af de unge, strækkende sig lige fra den hårdkogte afbetalingshandel til hashhandlens bagmænd. 2) Den del af massemedia, der dyrker sensationer i stedet for synspunkter, således som det kom frem, da

et par journalister skulle lave en reportage fra en højskole, men efter en halv dags arbejde opgav det, fordi der ikke var nogle »affærer« på skolen, og 3) De »nye missionsfolk«, der er så frigjorte over normer, regler og konventioner, at de blot ikke tillader, at andre har en anden opfattelse end deres. Sagt kort for højskolens vedkommende skal der være plads til Indre Missions skoler på den ene side og skabes mulighed for at indrette en højskole til ungdomsoprøret på den anden side, men ingen af parterne skal have monopol eller ret til at begrænse den anden parts udfoldelsesmuligheder.

Hvad kan man så forvente af os i den nuværende situation?

At vi for det første tager højskolelærernes forslag om medindflydelse som et tilbud og ikke som et ubehageligt krav. Med rettigheder følger pligter, og imødekommet på en fornuftig måde ligger her en vældig chance for en rimeligere fordeling af arbejdet. Hvorfor i alverden skulle en forstander være den bedste til at tilrettelægge et skema, planlægge en god teatertur, have den evne at lave en god skolerejse, opstille et bæredygtigt budget m. m. For de fleste højskoler er det heldigvis allerede en naturlig ting, at opgaverne – både de spændende og de mere trivielle – fordeles ligeligt personalet imellem. Så længe højskoleloven knytter skolernes godkendelse til forstanderens person med de økonomiske konsekvenser, dette indebærer, må der i samarbejdet nok tages det forbehold, at vi i pengemæssig henseende beholder en vetoret, men herudover behøver samarbejdet ingen begrænsninger have. Der skal imidlertid også være plads for de lærere, der finder, at skolearbejdet for dem er undervisningen, og alt herudover er en byrde.

Det samme økonomiske forbehold vil jeg udstrække til eleverne, hvis det da ikke kunne tænkes, at morgendagens elever ville være villige til at betale for de goder, som de stiller krav om, men min erfaring siger mig, at fremførte elevønsker hyppigt trækkes tilbage, hvis deres imødekommelse afhænger af et vist bidrag fra højskolens elever. Desuden stiller jeg mig meget tvivlende over for rigtigheden af at lade disciplinære afgørelser bero på elevernes skøn. Ikke fordi ordensregler ville blive mere lempelige end dem, vi arbejder med, tværtimod, men først og fremmest fordi disse reglers administration ville blive vilkårlig. Vi har her flere eksempler på, at populære elever dømmes mildt af kammeraterne, mens tommelfingrene vender nedad, når elevrådene skal tage stilling til overgreb, begået af mere upopulære elever.

Ungdomsoprøret er kommet bag på os, som det er kommet bag på alle andre. Vi forstandere må have tid til at gøre vore erfaringer om de unges nye holdning, som så vil præge højskolerne. Vi skal til at lytte mere end vi taler, til at samtale mere end holde foredrag, til at vejlede mere end irrettesætte og til i det hele taget at betragte de unge som voksne mennesker.

ROBERT PEDERSEN